

Gáspár Ferenc

Álomvaló

Álmomban részegen vezettem. Tudtam, hogy nem kéne, de a lányom megkért, vegyem át a volánt. Álmomban nagy volt a lányom, felnőtt és ép. Tiltakoztam, mondtam neki, hogy baj lesz ebből, sokat ittam. Mit ittál, apus, kérdezte. Pálinkát ittam, bántottak a szelek. Nem baj, ülj csak oda, sötét van, késő este, rendőr sehol. Csakhogy ez egy kereszteződés, ahol megálltál, nem látom a lámpát. Semmi vész, nem jön senki. Indulj el nyugodtan!

Lassan engedem fel a kuplungot, az autó megmozdul. Abban a pillanatban rám kiált. Állj meg, nem látod?! Állj meg!

Kerekesszékes ember gurult elém. Nem vettem észre, olyan alacsony. Most felém tart. Pedig nem ütöttem el. Nem fog el menni innen. Fel fog jelenteni. Ebből nagy baj lesz. Rendőrség, szonda. Még börtönbe is kerülhetek. Pedig éppen csak beültem a kormány mögé. Éppen csak megmozdítottam az autót.

A kerekes székes ember most oldalt gurul, az én ajtóm mellé. Benéz az ablakon. És akkor majdnem megáll a szívem a rémülettől. A lányom arca vigyorog rám az üvegen keresztül.

Mozgássérült kislány. Ezt dobta a gép. Tíz év után. Egy év-tized. Azóta szerettünk volna gyereket. Azóta, hogy az a dolog megtörtént. Az, amiről nem beszélünk.

A kislánynak az egyik lába rövidebb. Így született: térdnél véget ért a lába. Nem akkora baj, vigasztaltuk egymást az aszszonnyal. Megbirkóztunk vele. Volt már ennél rosszabb is a mi életünkben. Amikor egyéves lett a kis Magdi, csak akkor tűnt fel, hogy nemcsak a lábával van gond. Mert addig rendben van, hogy nehezen tanul meg járni, de, hogy még mászni sem akar... Játszani is ritkán. Csak ül az ágyában, és néz maga elé. Ha minket meglát, azért mosolyog, de nem rögtön. Mintha látnám a húszfillérest az agyában, ahogy elindul lefelé, akár egy lyukas perselyben.

Először csak lassan mozdul az érme, majd felgyorsul, és zuhanni kezd. Súlyos másodpercek telnek el közben. Sok-sok másodperc. Akkor kezd nyílni az ajka, nevetésre húzódni a szája. Ma már persze nincs húszfilléres. Mint ahogy épelméjű lányunk sincs.

Azért mi mindent megtettünk. Egyik orvostól a másikig vit-tük, logopédustól ortopédusig, pszichiátertől pszichológusig. Mindegyik mondott valamit, mindegyik zörgette a papírjait, tudálékosan felnyomta a szemüvegét. Ha viselt. A legjobb az volt, amikor egy pszichiáter azt tanácsolta, adjuk Magdikát intézet-be, mondjunk le róla. Akkor majdnem elszakadt a cérna. Már nyitottam a szájam, hogy leordítsam a fejét, amikor a feleségem megérintette a karomat. Gondolj a gyerekre, csak ennyit mon-dott, és én megadóan bólintottam. A pszichiáter közben evett. Zsírpapírból húzott elő egy megszáradt sajtburgert, egyik kezé-vel a szájába tömte, a másikkal bocsánatkérően integetett. Enni sincs időm, annyi a páciens, magyarázta.

Néztem a kövér hasát. Önálló élőlényként feküdt föl az asztalá-ra, és mozgott, mint valami ámbráscet vagy óriáspolip. Betakarta a hivatalos papírokat, be a zsírpapírt, az okos telefont. Magdika is azt nézte. Már ötéves volt, tudott beszélni, nem szépen, de viszony-lag folyékonyan. Csak még mindig lassan esett le neki az érme, ami már évtizedek óta nincs forgalomban, de a családban mindenki így mondja, ha valaki nehezen kapcsol: lassan esik le a húszfilléres. Egyedül a nagymamának volt tantuszos változata, de arra már tény-leg nem emlékezett senki. A tantuszra. Szóval Magdika nézte a po-cakot, a mozgó beleket, és lassan, ahogy szokta, kitéátotta a száját, s mikor én azt hittem, ő is enni kér, csak annyit mondott: Fúj.

Odakint aztán nevetve törölgettük magunkról az ételmaradé-kot, amit a felháborodott pszichodoki ránk prüszkölt.

Miért mondta a bácsi, hogy rakjatok el engem, kérdezte a lá-nyom. Nyilvánvalóan nem tudta, mit jelent a szó: intézet, csak annyit fogott fel, hogy őt be kell tenni valahová, akár a babát a kosárba. Mert ez egy buta bácsi, próbáltam gyorsan elintézni, de Magdika rágörccsölt erre a mondatra, egészen hazáig ezt emleget-te, még másnap, harmadnap is eszébe jutott, visszatért rá, hiába

próbáltuk elterelni a figyelmét énekekkel, mesével, újra és újra megkérdezte. Végül azt találtuk ki, hogy a bácsi azt mondta, ne csak őt küldjük intézetbe – az egy olyan csuda hely, ahol a világ összes játéka megtalálható –, hanem mi is menjünk oda vele együtt.

Ettől kezdve viszont ezért nyöszörgött. Hogy mikor indulunk már el az intézetbe, abba a Tündérországba, ahol vége sincs soha a játszásnak. Egészen addig, amíg egy másik doki ki nem találta, hogy Magdikának a legjobb lenne, ha vinném magammal mindenhová, ahová én járok: sportolni.

Annak meg mi értelme van, kérdeztem. Attól ki fog nőni a lába?

Nem, de az újdonság varázsa, az élmények, az ingergazdag környezet – határozottan emlékszem, ezt a szót használta –, az újfajta kihívások megindíthatnak benne valamit, ami a kis agyát fejleszteni fogja. Hiszen időközben már nyolcéves lett, és sem olvasni, sem számolni nem tanult meg. Írni sem, persze.

Onnantól kezdve cipeltem magammal Balaton-átúszásra, maratonfutásra, triatlonversenyre. Magam után kötve, magam előtt hajtva, mindenütt ott volt. Szemmel láthatóan élvezte a versenyeket, főleg az úszás tetszett neki, örömeiben tapsikolt mögöttem a gumicsónakban. Viszont egyre kevesebbet beszélt.

Lehet, hogy mégsem ez a legjobb módszer, búsongott az asszony az egyik verseny után, estefelé, az asztalnál. Hárman ültünk ott, Magdika a lábát lóbázta.

Már minden versenyző ismeri őt, ellenkeztem. Mindenki szereti, külön köszönti, és ő is visszamosolyog rájuk, megismeri őket.

De már szinte egyáltalán nem beszél, sóhajtott az asszony.

Majd fog újra, nyugtattam. Feleségem panaszosan rázta a fejét, aztán bekapcsolta a rádiót. Akkor mondták be, hogy ki akarják engedni *azt az embert*. S ha jól emlékszem, az volt az a nap, amikor Magdika teljesen elnémult.

Egy másik álmomban egy nő áll (vagy ül), kezében késsel. Vele szemben egy férfi becsukott szemmel. Szúrj, mondja a férfi, de a nő csak tétován engedelmeskedik. Kicsiket szúr, a férfi nyaka alig

vérzik. Nem tudom, ki lehet ez a nő az álmomban, és ki a férfi. El sem tudom képzelni.

Magdi. Miért lett ez a neve? Volt egy Magdi a családomban. Gyönyörű lány volt, azt mesélik, kedves és okos. Már udvarlói is akadtak abban a vidéki városban, ahol éltek. Tulajdonképpen a nagyapám húga volt a Magdi, az édestestvére. És akkor az a Magdi tizenhét évesen belefulladt a Holt-Tiszába. Miképpen történhetett, senki sem tudja. A lány kiválóan úszott, és egy nyári estén, az egész napos fürdőzés után, hirtelen ötlettől vezérelve újra kiment a vízre. Nem jött vissza soha többé. Élve nem. Felpuffadt tetemét harmadnap halászták ki sok kilométerrel lejjebb. Az is rejtély maradt, hogyan került a holtágból a rohanó Tiszába. A fényképe ott volt mindenütt a lakásuk falán, szőke hajtincsei integettek, szeme életvidáman csillogott. Ezért lett a mi lányunk is Magdi. Kicsit öreges név, ma már nem divatos, de a családban annyi szép emlék fűződött hozzá, annyit emlegették szelíd természetét, jókedvű kacagását, hogy beadtam a derekam. Mert eleinte kicsit viszolyogtam ettől. Hogy egy tragikusan elhunyt rokonról nevezzük el a lányomat. Hát nem elég, hogy a vezetéknevük azonos? De aztán a nejem meggyőződött – neki is tetszett a név –, és szépen, lassan elfelejtettük az egészet. A Magdikával való foglalkozás minden régi rossz gondolatot és sérelmet felülírt, egyetlen cél lebegett a szemünk előtt: hogy ő is olyan normális legyen, mint a többi gyerek, legalábbis, ami az értelmét illeti. Hiszen a lába...

Szerencsére nem abban a városban és nem abban a régi házban, a nagyszüleim elhagyatott házában lakunk, ahol a másik Magdi képei lógtak a falon. Csak mindenszentekkor jutott eszünkbe a kísérteties névazonosság, amikor elzarándokoltunk a Tisza-parti város temetőjébe a sírhoz, ahol a néhai Magdika szobra állt, kissé meggörnyedve, ráborulva a keresztre, valami ilyesféle felirattal: „Rád ezer virágát szórta a tavasz...”

Ez volt a nyomasztó múlt. Én időközben egyre sportosabb lettem, s Magdika is mind jobban várta a versenyeget, holott nem

beszélte erről – semmiről sem beszélt –, viszont egyre többet rajzolt, és azokon a rajzokon szinte kizárólag a versenyek jelentek meg, illetve én, ahogy futok, s magam előtt tolom őt a kerekeszszékben, vagy biciklizek, úszok vele együtt. A feleségem is szerepelt a rajzokon, ő oldalról integetett, az ismeretlen emberek közül, jól meg lehetett különböztetni, ahogy áll a színes ruhájában, az elmaradhatatlan kontyával.

Ma megint futni megyünk, de csak röviden, mert holnap nagy nap lesz: maratoni! Budapest futás. És ekkor lobogtatja felém a rajzát Magdika.

Jó, jó, mindjárt megnézem, tudod, még borotválkoznom kell, aztán öltözünk, és megyünk... De ő csak lobogtatja egyre, és nyög hozzá artikulátlan hangon. Mert nem beszél. Pedig ötévesen tudott beszélni. Most viszont egy ideje nem...

Nézd már meg, ha ennyire akarja, mondja az asszony.

Később nem lehet?

Nem lehet. Rápillantok. A rajzon két puskás ember lő másik két emberre. Azoknál is puska.

Láttad, mit rajzolt, kiáltok fel, szinte rémülten. Nézzük, most már együtt. És akkor megelevenedik a rajz.

Így kell lőni, mondja az egyik puskás ember a másiknak.

Engem te ne okíts! Számtalanszor lőttem már.

Akkor lássuk, mondja az előbbi, a magasabbik. Kék szemei vannak. Ha összehúzza őket, csak egy szikra látszik belőlük. Egy kék szikra.

A másik, a kisebbik célra tart. Sörösüvegekre lőnek, konzervdobozokra. Elhagyott bánya ez, nem gondolják, hogy bárki erre jár. A lövések hangja is kevésbé hallatszik ki a magas kőfalak közül. Amikor azonban az alacsonyabbik kilövi az első golyókat, mégiscsak feltűnik valaki.

Mit csinálnak itt, kérdezné az erdész, aki azt hitte, orvvadászokkal találkozik a hajdani kőbányában, ám nincs ideje kérdezni, mert a hosszú azonnal rálő. Nyakon találja a golyó, messzire spriccel a vér. Akkor lép be a képbe az erdőőr társa. Őt először hasba lövik, csak utána fejbe. Közvetlen közelről.

Magdika már régen alszik, mi csak ülünk a rajz fölött. Homlokunkon csorog a hideg veríték, gyomrunkban fáj a szorítás. Legalábbis az enyémben igen. Már hajnali négy óra is lehet, amikor a feleségem feláll, és megsimogatja az arcom.

Menjünk aludni, mondja. Amíg nem beszél, úgysem tudja megmondani, honnan tudja mindezt. A nagyapja halálát. Az én apámét, negyedszázaddal ezelőtt, 1992-ben.

Azért elmentünk a maratonira. A legrövidebb távra neveztem, álmatlan éjjel után az is sok volt. Magdika szokás szerint élvezte a száguldást, előttem a mozgássérült kocsiiban, és azt is, hogy mindenki rámosolyog, mindenkinek van jó szava hozzá. Közben nekem volt időm gondolkozni. Hogy is történt? Az apám erdész volt, a társával vadorzókat keresett, amikor meghallotta a lövöldözést. És pont abba a két gyilkosba futottak bele, akik pénzszállítókra lőttek a Skálánál, a Nyugati előtt. Legalább négy ember halála szárad a lelkükön. De erről nem szoktunk beszélni. Magdika honnan tudhatta? Egy családban elég egy tragédia, azt a másik Magdikát sem szoktuk naponta emlegetni... Csak mindenszentkor, amikor elmegyünk a sírjához. Rád ezer virágát...

A két gyilkost aztán elfogták. Az egyikük, a hosszú, öngyilkos lett a börtönben. Az alacsonyabbik most is ül. Róla beszéltek akkor a rádióban. Hogy talán feltételesen szabadlábra helyezik.

Ezt gondolom végig, amíg futok. Süt a nap, sokan kijöttek nézelődni. Futunk a Gellért-hegy alatt, látom csillogni a vízesést, a püspök szobra mintha integetne, de ez biztos a fáradtságtól van. Szivárvány izzik szemeödröm előtt, színes buborékok repkednek mindenfelé. Csak ne essek össze, gondolom. Már nem sok van hátra. Azt még ki kell bírni. És akkor mintha egy ismerős arcot látnék a tömegben. Egy embert, akit soha nem láttam személyesen, mégis olyan, akárha családtag lenne. Egy roppant gonosz családtag.

Persze, hogy nem beszélek. Tudnék én beszélni, hiszen rendszeren megtanultam, és szeretem a szüleimet. Mamát, mert mindig

mosolyog, amikor rám néz, papát, mert elvisz engem is futni. Ha már én nem vagyok képes rá, fut helyettem is, tolja a kocsimat. De nincs szavam. Nincsenek szavaim, mióta megtudtam, hogy a nagypapát... Hogy honnan tudtam meg? Egyik este, azt hitték, alszom, de a tévé még halkán duruzsolt, lassan befejezték a híreket, már csak az időjárás-jelentés volt hátra, amikor elkezdtek beszélni arról az emberről. És akkor mondta a papa a mamának, hogy látod, ő az az ember. Aki megölte a nagypapát egykor. Akkor némultam el teljesen. Arról a másik Magdiról is tudok, hiába tesznek úgy, mintha nem történt volna meg. Általában mindenről tudok, csak túl sok a titok. Ezért inkább hallgatok.

És az egyik éjjel a nagy meleg miatt nyitva az ablak. Nem ott-hon vagyunk, kivételesen elutaztunk az öreg házba, a Tiszához, maradt néhány nap szabadságom tavalyról. Élveztük a fürdést, a heverészést a selymes főnyenyen.

És akkor éjjel motozást hallottam kintről. Nesztelen bújok a papucsba, surranok kifelé. Belső udvar van, átrium, nehéz a tolvaj dolga, ha be akar ide jutni. Nem is látok semmit, csak a hold sarlója pislákol ki egy felhő mögül, hogy aztán végleg eltakarja. Ásítok, s mennék vissza, ám hirtelen egy erő hátraránt, s máris a földön fekszem, nyakamon kötél. Arcomba beleröhög a gyilkos. Egy hete eresztették ki a börtönből, szigorú rendőri felügyelettel. És most itt van. Itt fekszik rajtam, a kötéllel fojtogat. A képeembe bámul, zseblámpával világít a szemembe. Nem félek, az első ijedtség után csak az motoszkál a fejemben, miképpen lehetne megszabadulni tőle. Ő meg csak néz, a szemét járátja. Mintha fel akarna valamit idézni. Egy régi képet, egy ismerős arcot. Mit akarsz, kérdezem, amint egy kicsit lazít a kötélen. Láttalak valahol, mondja ő. Nem engem láttál, felelem. Ne akarj átverni, szorít most erősebben. Pedig így van, préselem ki ajkamon a hangokat. Az apámat láttad. Ő volt az egyik erdész a kőbányában. Hihetetlen, kiált fel, akkor a te haláloed a családban marad. És röhög. És összeszorítja a száját, kicsit előre lendül, hogy végleg megszorítsa a kötelet a nyakamon. És amikor azt hiszem, itt a vég, akkor

elernyed felettem a gyilkos teste. S meghallom a lányom hangját annyi év után: élsz, apu? S meglátom kezében a kést.

Nyilván csak álmodtam ezt a zavaros históriát. Nem beszéltem róla senkinek, se a feleségemnek, se másnak. Betudtam annak az izgalmi állapotnak, amit a rádió hírei és Magdika legutóbbi rajza okozott. Már majdnem el is felejtettem az éjjel érkező gyilkost, amikor a kislányom egy újabb rajzot tol elém. Feleségem éppen a konyhában szorgoskodik, mi az ebédre várunk. A gyerek az ajka elé teszi az ujját, arcán cinkos mosoly. A rajzon jól kivehetően én vagyok, amint fekszem a földön, nyakamon kötél, fölöttem a gyilkos. És a gazember háta mögött ott áll a lányom, ép lábakkal, kezében késsel.

Fel akarok kiáltani, de ő megrázza a fejét. Visszakéri a rajzot, és gyors mozdulatokkal összetépi.

Megyünk hazafelé, Pestre. Én vezetek, odakint süt a nap, idebent zene szól. Mindenki jókedvű, a feleségem csacsog, egy történetet mesél, amit nemrégiben hallott valakitől, felkacag. Hátrapillant a lányunkra, arca aggódó kifejezést ölt, megigazítja Magdikán a takarót. Mikor előrefordul, a visszapillantó tükörben a gyerek arcán újra látom a múltkori cinkos mosolyt. Talán újra meg is szólal majd egyszer.